

Redactiunea

se afla in

Strat'a lui Leupoldu Nr. 44.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere expresa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :

Pre trei lune 2 fl. v. a.
Pre siesse lune 4 „ „
Pre annulu intregu 8 „ „

Pentru Roman'a :

Pre an. intregu 24 Fr. = 24 Lei n.
Pre 6 lune 12 „ = 12 „ „
Pre 3 — 6 „ = 6 „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala pentru fiecare-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 11. Sept. 1875.

Camer'a deputatiloru Ungariei s'a constituitu in sidentia de la 4 Sept. c., alegundu mai cu aclamatiune de preedente pre Colomanu Ghyczy, de v. pres. pre Gabriellu Várady, si de notari pre: Algernon Beöthy, Emer. Huszár, Lad. Molnár, Ivan Tombor, Pl. Orbán si Friedr. Wächter, er de cuestoru pre Lad. Kovach. Pana acumu s'au constituitu definitiv sectiunile si s'au alesu diferitele comisiuni intre care si cea pentru formarea unui proiectu de adresa la cuventulu tronului, carea va veni la desbatere in septeman'a venitoia. — In cas'a magnatiloru adresa s'a pertractatu si primitu fora ca se-si fi deschisu unu singuru membru gur'a la per unu punctu, cu tote ca se vorbiá mai inainte de opozitiune crancenca. Asiá dara se pote bucurá ministeriulu, ca-ce intimpina consensulu toturoru.

Ministrulu de interne e conferitu cu comitii supremi in caus'a arondarei teritoriale a iurisdictionei transe si a si s'au elaboratulu, din care estragemu urmatoriele: Transilvani'a se va arondá in 13 municipie: scaunele si districtulu Brasiovului formeza unu comitatu nou „Treiscaunele“; partea cea mai mare municipieloru mai mici din fundulu regiu voru formá comitatu Sabiului. Rectificandu-se teritoriulu, remanu autonome ettele: Alb'a inferioara, Cetate de balta (numitu de aici in colo comitatu Elisabetopolei), Turd'a si Cloci'a, apoi districtulu Fagarasiului multu mai mare ca pana acumu si ettulu Huedorei impreunatu cu diumetate din lu Zarandului. Districtulu Naseudulu cu alu Bistritiei formeza unu municipiu, apoi Solnoculu interioru cu una parte din ettulu Dobacei si cu diumetate din districtulu cetatiei de piatra formeza comitatu Som siului.

De'atre evenemintele esterne totu Herzegovin'a si Bosni'a atragu atentiunea publicului. In numerulu trecut uanunamemur pierderile, ce li-au suferitu inurgentii in absentia comandantiloru. In urmarea acestoru pierderi diuarielero Austro-Ugarielero cele mai aproape de regimulu privira rescol'a de finita si inceputa a se exprima cu indignatiune asupra slaviloru, cari prin scirileloru tententioase au miscatu intrega diplomati'a europeana, fora ca in fapta se existe ceva revolutiune, de catu nisce bande simple de hoti. Firulu electricu inse nu inceteza de a ni-spune, ca Turcii suferu pre di ce merge pierderi insemnate. Asiá la 5 l. c. s'au intemplatu la Ridjan atacuri infricosiate, unde Turcii furu siliti se se retraga in fortaretia, lasandu dupa sene multi morti si raniti. Asemenea la Dabr'a 700 de insurgenti atacara la 7. Sept. unu corpu alu Turciloru custatoriu din 3000 de ostasi si una bateria de tunuri si lu-batura cumplitu, remanendu la 200 de Turci morti pre campulu luptei. La 8 l. c.

pierdura Turcii la muntele Rosara ver-o 30 de morti si mai multi raniti. Aceste sciri au moiatu in catu-va tonulu celu ironicu a numiteloru diuarie si au inceputu se tracteze mai de aproape caus'a cea santa a crestineloru nefericiti. Nu incupe nece una indoiela, cumu-ca Turci'a va restabilí ordenea in provinciile sale, dupa ce in Belgradu si Cetinia au demandatu poterile mari, se se retiena regimurile respective de la ori ce ametescu in revolutiunea Herzegoviniloru, ca-ce la din contra se potu intemplá eveuemente neplacute pentru Europ'a intrega si mai neplacute pentru insu-si acele principate.

Guberniulu otomanu a pusu totulu in miscare, ca se sufoce revolutiunea. La confinele Montenegrului a concentratu armata, la ale Serbiei asemenea mai alesu de candu a venitu Risticu si Gruiciu la ministeriu. La Mostaru a trimisu pre Server Pasi'a de comisariu extra-ordinariu, carele va avé se pertracteze cu reprezentantii poteriloru garante. Acestu comisariu a telegrafatu numai de catu dupa alun'area insurgentiloru de la manastirea Duze, ca spereza in tempulu celu mai scurtu se restabile-sca ordenea si ca nu va avé lipsa de comisiunea europeana. Amintiremu intre scirile mai noue d'in numerulu trecut despre proclamatiunea s'a catra insurgenti; acesti-a inse nu voru se se mai lase portati de nasu, nu mai dau crediementu promisiuniloru celoru gole ale Osmaniloru si poterile garente au venitu la convingere, ca plangerile loru suntu derepte. Au vediatu acumu consuli, ca oficialii turcesci suntu nesecetirani pentru crestinii Turcei si ca insi-si mahomedanii indigeni tracteza ca pre animale pre concetatenii loru crestini. Oficiile statului si tote privilegiele suntu in manele Turciloru; crestinii nece dereptu de a se plange nu au, ca-ce ei nu potu vorbi adeverulu, dupa preceptele Coranului. — Se insiela forte tare guberniulu otomanu, deca spereza ca va sufoca revolutiunea si in privintia meritorica. Europ'a nu pote suferi in pusetiunea s'a presentanisce impregiurari. care si-batu jocu de moral'a publica si trebuie condamnate amaru din punctu de vedere alu intere eloru umanitarie si civilizatorice. Intervenirea consulliloru are asiá dara insemnate multu mai mare, de catu se molcomesca numai pre insurgenti. Consuli respectivi voru cercetá in tote privintiele situatiunea crestineloru din Bosni'a si Herzegovin'a, si-voru aduná materialulu necesariu pentru reforme si voru starui se reguleze din fundamentu relatiunile agrarice, se reorganizeze impositelero, dara la neoi unu casu nu voru suferi, se nu se intruduca reforme in Turci'a. Deca voru ajunge odata reprezentantii poteriloru garante se formuleze pretensiunile cele derepte ale crestineloru, Port'a otomana nu va mai avé de lucru cu opozitiunea unoru

supusi nepotentiosi ci cu pretensiunile unanime ale Europei, carea va fi luatu sub scutul se pre asupriti.

La tempulu se anunciaremu si noi despre adunarea capiloru revolutiunei in manastirea Cossierevo (nu Cocco — dupa cumu s'a fostu dñsu din eroe). Unu corespondente alu lui P. Lloyd scrie din Belgradu, ca in acea adunare s'au decisu: 1. Se mai astepte pucinu cu alegerea unui voevodu supremu, de ora-ce acusi voru incredentiá pre Nichit'a cu comand'a suprema. 2. Regimulu provisoriu se concrede la optu siefi; mai tardiu se va constitui regimulu specialu pentru Bosni'a si Herzegovin'a. 3. Ca reprezentante la pertractarile consulliloru va functiuná cumnatulu ppelei Nichit'a Vucoticiu iun. Acestu-a nu va avé se pertracteze, ci va predá numai unu memorandu diplomatiloru si va dechiará ca poporulu nu are incredere in Port'a otomana si in promisiunile ei. 4. S'a statoritu planulu de operatiune. 5. Regimulu provisoriu se misice totu, pentru procurarea de arme. 6. S'a decisu se se aduca la cunoscintia Serbiei si Montenegrului, ca scopulu finalu alu revolutiunei e impreunarea Bosniei si Herzegovinei cu aceste ppate.

Germani'a a serbatu pre 2. Sept., dñu'a triumfulu de la Sedan, cu entusiasmu mare.

Dñu'a de 4. Sept., in carea s'a proclamatu republic'a francesca, nu a fostu celebrata mai pre nicaliurea, de ora-ce dlu Buffet a datu ordinu se se sufoce ori ce demonstratiune. Nu astu-felulu suna procedur'a v.-presidentelului republicei facia de bonapartisti si cei alalti antagoni ai republicei. La 4. Sept. bonapartistii tienura in Evreux unu banchetu sub presiedinti'a lui Raoul Duval. Unu ce extra-ordinariu se intemplá la acestu banchetu. Vice-Admiralulu de la Roncière le Noury, celu atátu de glorificatu cu ocaziunea congresului geograficu internatiunалу, a trimisu lui Tardiveau una epistola, in carea se condamna toti adereatii republicei. Asecureza apoi societatea, ca la tempulu se si poterile sale voru lucrá pentru ca Franci'a se fia redata sie-si, va se dica pre manele monarchistiloru. Epistol'a s'a cetitu la banchetu si a produsu sensatiune si entusiasmu. Sosindu scirea si la Parisu, republicanii se vediuara consternati. Mac-Mahou s'a necajitu forte si numai de catu a convocatu consiliu ministerialu, unde si-a exprimat indignatiunea facia de le Noury. Ministrii au tacutu cu totii pana si Buffet. In dñu'a urmatoria aparú in monitoriulu oficialu unu decretu, prin carele escadr'a din marea negra se concrede altui-a si V.-admiralulu de la Roncière e depusu.

Societatea academica Romana.

Siedinti'a din 16. Augustu 1875.

Membrii presinti: dnii Laurianu, N. Cretiucescu, I. Ghic'a, Massimu, N. Ionescu, Sionu, Caragiani, An. Fetu.

D. Laurianu, ca presiedinte alu societati, conformu statuteloru si conclusiuniloru societati din anulu trecut, declara sesiunea societati pe anulu acest'a deschisa.

D. Sionu, e invitatu a purtá sarcina de secretariu ad hoc provisoriu.

D. Secretariu generalu da lectura urmatoriului raportu alu delegatiunei, relativu la lucrarile sale de preste anu, precum si ordinea dñei combinata pentru lucrarile ce au a se pertractá in anulu curinte:

R A P O R T U.

Delegatiunea societati academice romane vine se espuna, in punte principali, rezultatele actiunei ei in timpulu anului incetatu, cum si situatiunea financiara a societati pana la 1. Augustu 1875, situatiune care se pote vedé mai lamuritu din tabelulu de compturi presintate de d. casariu si alaturatu pe langa acestu raportu.

1) Asupra lucrariloru, pentru a caroru executiune societatea a luatu mesure in sesiunea trecuta si in unele din cele precedente sesiuni, delegatiunea are onore a espune:

a) Din operile puse cu premie la concursu, au pervenitu, in timpulu cuvenitu si cerutu, la cancelaria delegatiunei siepte manuscrite si anume:

a) Unu manuscriptu asup'a partei sintetice a gramaticei, portandu devis'a:

„Littera sermonis fida ministra mei.“

b) Unu manuscriptu de traductiune din Tiberiu Grachu din Plutarchu, purtandu devis'a:

„Ὁς ἀπόλοιο και ἄλλος ὅτις τοιαυτὰ γέρεξοι.“

Se observa inse ca acestu manuscriptu a venitu in urmarea concursului publicatu la 1873, si remane prin urmarea la apretiarca societati deca se mai pote luá la esaminare.

c) Patru manuscrite de traductiune din Tifu Liviu, purtandu deviselero:

a) „Bellum maxime omnium memorabile.“

β) „Neque indignetur sibi Herodotum aequari T. Livium, etc.“

γ) Dant tela locum, flammaeque recedunt.“

δ) „Antiquos aestimo Romanos, eorumque praecepta semper sequi tendo.“

d) Trei fasciculi de traductiune din Filippicele lui Cicerone, pentru care, in sesiunea trecuta, s'a premiatu lucrarea dlui D. A. Laurianu.

2) Analile societati au castu de sub tipariu in numeru de 17 cole, pentru ca in acestu volume a cautatu se intre pe de o parte memoriulu onor. dlui Sturdza asup'a efigieloru certoru principi romani, era pe d'alta istoria de o suta de ani a unui regimentu romanu de onor. d. G. Baritiu.

3) Din lucrarea principala, din dictionerulu limbei romane, a estu de sub tipariu atátu catu se si prevediuse medie pecuniarie prin bugetu, si anume 40 de cole, cu cari acesta lucrare a ajunsu pana la liter'a S, si in parte pana la cuventulu „sod'a.“

PROGRAM'A

de lucrările destinate a se face în sesiunea anului 1875.

4) Nu s'a primitu înse la delegațiune nici o scire despre statulu celoru alte lucrări, a caroru executiune societatea, în sesiunea trecuta, proiectase să se faca în cursulu anului încetatu. Remane dera ca societatea să accepte de la sectiunile respective sciintie despre aceste lucrări, care sunt: a) unu începutu de revisiune a dictionariului; b) tiparirea din traductiunea descripțiunei Moldaviei; c) tiparirea unei părți din traductiunea istoriei imperiului otomanu, de principele D. Cantemiru; d) litografarea monumentelor din mulsulu statului; e) tiparirea traductiunei lui J. Cesare de bello civili.

5) Onor. commembru I. Ghik'a a comunicatu delegatiunei unu discursu de receptiune, cu dorinti'a de a se tramite onor. d. M. Cogalnicenu, care să bine-voiesca a se insarcina cu respunsulu. Delegatiunea n'a întârziatu a face acesta comunicatiune.

6) După invitarea societății academice din sesiunea trecuta, câte unu exemplaru din tiparurile societății academice romane: primul volume din dictionarul limbii romane, partea analitica a gramaticei romane de reverentia s'a par. T. Cipariu, descriptio Moldaviae de Cantemiru și analele societății până la sesiunea din urma s'au expediatu la urmatoarele institute: academi'a regale de sciintie din Berlinu, academi'a de sciintie din Petersburgu, academi'a din Vien'a, academi'a din Pest'a, societatea de sciintie din Copenhag'a; câte unu exemplaru din traductiunile din J. Cesare de bello gallico și din Tacitu s'au expediatu și la institutele urmatoare: institutul archeologicu la Rom'a, bibliotec'a universității din Clusiu, bibliotec'a archidieceșana din Sibiu, cum și la onor. dnii membri onorari ai societății noastre: Bar. d'Avril, Ubicini, Ruscala, Lasteyrie, Em. Egger. Înse numai de la acestu din urma și de la societatea regale de sciintie din Berlinu s'au acceptu respunsulu în terminii cei mai onorifici pentru junele nostru institutu.

7) Bibliotec'a societății s'a învâțitu cu unu numeru de 171 bucăți, dintre care 93 comperate, era 88 donate de dnii Al. Odobescu, D. Sturdz'a, V. A. Urechia, G. Baritiu, P. Branu, G. Russu, Al. Romanu, A. Treb. Laurianu, Tache Andreianu, V. Alessandri, baronu d'Avril, Lasteyrie, Episcopulu Melchisedecu, dr. A. Fetu, I. Cratiunescu, Stefanescu și Aurelianu, P. Ioni, B. Ionascu, Em. Egger, oficiulu centrale de statistica și redactiunile a 12 diarie.

Mai alesu d. commembru onoraru baron d'Avril a îndatoratu forte societatea prin pretiosulu donu ce-a facutu bibliotecii nostre de unu elegante exemplaru din lucrările topografice executatu la gurile Dunarei.

III. Înainte de-a trece la situațiunea financiară, delegatiunea cu profunđa durere aduce la cunoștinți'a societății încetarea din viați'a a generosulu donatoru generale Const. Nasturelu-Herescu, care s'a întemplat pe neașteptate în ultimele zile ale anului espiratu. O epitropia numita de primarulu capitalei (conformu legii comunale) în persoanele: Const. Manu, protopopulu Theodor-scu de la sant'a Vineara și A. Treb. Laurianu, membru societății academice, a facutu pasii necesari spre a intră în posesiunea averei lasate prin testamentu de repausatulu.

IV. Ce se atinge de starea materială și financiară a societății, ea se poate resume în urmatoarele date numerice:

- 1) Intrare: lei 109,968 78 bani,
- 2) Esfre: — 81,148 59 —

De unde resulta o diferință în plus de lei 28,825 19 bani. Tabelulu alaturatu lamuresce toate detaliile operațiunei financiare.

Presedinte, A. Treb. Laurianu.
Secretaru generalu, I. C. Massimu.

1) Alegerea unui secretaru ad hoc.
2) Alegerea comisiunei pentru esaminarea raportului delegatiunei, cercetarea compturilor și facerea bugetului de la 1 Augustu 1875 - 1 Augustu 1876.

3) Alegerea comisiunei pentru revisiunea elaboratorilor de concursu.

4) Alegerea comisiunilor pentru esaminarea elaboratorilor de concursu.

5) Lectur'a elaboratorilor presintate de membrii societății.

6) Lectur'a discursurilor de receptiune și a respunsurilor la ele.

7) Raportulu comisiunei asupra esaminării raportului delegatiunei.

8) Raportulu comisiunei asupra bibliotecii.

9) Raportulu comisiunilor asupra elaboratorilor de concursu.

10) Raportulu sectiunilor asupra lucrărilor, ce cadu în sfer'a lor.

11) Alegerea delegatiunei și a oficiilor sectiunilor.

12) Tienere de ședințe publice.

13) Raportulu secretariului generalu asupra lucrărilor societății facute în acesta sesiune.

14) Timpulu disponibil se va aplică la desbaterea chestiunilor relative la dictionarul limbii romane.

15) Cestiunea parintelui Radianu. D. presedinte comunica adres'a dlui colegu An. Fetu, carele alaturandu o noua opera a sea intitulata Elemente de Botanica, cere aprecierea societății din punctulu de vedere filologicu în ceea ce se atinge de terminologi'a cuvintelor tehnice pentru istori'a naturala. După mai multe discusiuni, se decide a se pune la ordinea zilei pe timpulu candu societatea va fi complectă.

Se comunica respunsurile dlui Egger și alu Academiei regale din Berlinu despre primirea imprimatelor societății;

Idem adres'a dlui Laurianu prin care ofera bibliotecii societății unu exemplaru din noulu testamentu în limb'a amharica (dialectu alu limbii etiopice sau abisinice), care se primesce cu multumire.

Idem a dlui G. L. Frolo, prin care ofera unu exemplaru din oper'a sea intitulata: „O noua încercare de soluțiune a problemului ortograficu“, care se primesce asemenea cu multumire.

D. Ghik'a, exprimandu fericirea de a vedé că invetiati străini gasescu predilectiune în studiulu limbii romane, vedindu totu odata că la facultatea de litere din Parisu s'a înființiatu chiaru o catedra de limb'a romana, incredințiatu distinsulu filo-romanu d. Picot, propune și societatea admite, de a i-se notifică din partea societății felicitările sale și incredințierea că societatea nu va neglige a lu-pune totu-de-un'a în curentulu încercărilor sale.

D. presedinte propune, ca până ce societatea va fi în numeru ca să potă luă concluziuni decisive asupra diverselor lucrări importante, ce suntu la ordinea zilei membrii presinti să se ocupe cu esaminarea manuscrisurilor ce suntu venite la concursu, în sectiunea filologica.

Propunerea se adopta: membrii presinti iau angagiamentulu a veni și a lucră în toate zilele, afara de d. Crețulescu, carele cere a fi scusat pentru două trei zile.

Presedinte, A. Treb. Laurianu.
Secretaru ad hoc, Sionu.

„Romanulu.“

Suveniru de calatoria.

(Dedicat amiculu meu A.)

II.

Un'a deîn virtutile cele mai principale ale omului e „sinceritatea“. Cei mai distinsi

preoti a museloru o canta cu pietate și i-se inchina. Sei ce dice Schiller în privinți'a acestu-a, asemenea ce dice laurentulu nostru Muresianu. Cestu-a numesce pre omulu sinceru „frumosu“, cel'a inose „fericitu“. Cându cetesce cine-va nisce locuri atâtu de sublime, aplauzează și consimțesce, dara unu judecatoriu supremu din anima lu-mustra rigorosu, pentru ce nu a pastratu ne-atacatu acelu odoru d. diescu. Atari casuri am aflatu prin țiar'a noastră iubita sute și mii și numai ca de minune și câte unulu în excepțiune, abstragandu firesce de la poporu, unde nu sa latitu chiaru asiă de tare acesta epidemia.

Dara ce folosesc sinceritatea poporulu, candu cei chemati să respandesca lumina prin toate anghiuirile, fora ore și care mustrare a cuscintei, se apuca și folosesc sinceritatea poporulu pentru ca să se imple punga și se să sature ambițiunea. De aici se latiesce morbul și prin poporu și în modulu acestu-a se corupe apoi societatea întreaga.

Privesc numai Amice lucrulu cumu e în sene! În monarchi'a noastră două popora seau să dăcu natiuni s'au sciutu folosi de sinceritatea celoru-alte și au produsu sistemulu fatalu „dualisticu“. De la nascerea acestu-a mai alesu, au invetiatu și omenii nostri unu astu-felu de monopolu și acumu să vedă cumu?

Să luăm pro primo beserie'a! După cumu știe lumea interesata, romanii din monarchi'a habsburgica profesau în aparentia două religii. Sei Amice cumu stetera afacerile și de o parte și de alt'a. Cătu am fostu cu tene numai am auzitu, că N. N. nu-si plenește misiunea santa, ce o are; acumu însem'am convinsu, că de cumu se fia progresatu ceva-si afacerile besericesci, dar' înca au regresatu. Gr. orientărilor li-a pusu pre papiere marele metropolițu Sigan'a cu unu Alduleanu și înca ver-o căti-va una constitutiune admirabilă; să nu credi că s'a mai facutu ce-va de la mortea autorului, de nu cumu-va una confusiune mare. Cei chemati să executeze constitutiunea suntu desbinati în două partide crancene; din ce cauze? mai știe-i D. dieu, deca nu pentru nesuccederea cutăvii-a la ver una demnitate mai înaltă.

Destulu că nu suntu „sinceri“ cei de la carma între sene, și apoi nece facia de tur'a cuventatori. De aici ti-poti explică multe de toate și la urma să afli, că între atari impregiurări progrese nu se facu, spre bucuri'a lupilor și spre nefericirea turmei. Gr. catolicii nu au capetat înca pre omulu, care se-le esopereze constitutiune și astă érași numai din caus'a mai susu amintita, va se dice nece acolo nu suntu „sinceri“ cei chemati, împiedecatu fiindu unulu prin interese private seau temenduse ca să nu i-se crucisiez: ver unu planu.

Pecatuescu Amice toti din toate puterile, ca și candu ast'a ar' fi chemarea omului. Ar fi bene, deca se-ar mai na-ce odata potulu, dar' să existe pre atunci legea între omeni, că a face bene și a fi sinceru e opritu. Ce bene ar' fi deca ar' mai incepe odata să cante: „nitimur in vetitum cupimusque negata.“

Asiă stau lucrurile besericesci astă-di prin Transilvani'a. Dorescu să aibi altu amicu sinceru și să-ti afirmeze contrariulu.

Istori'a besericeii nostre ne-vorbesce de unu Sav'a de Petru Maioru de Inocentiu Miculu, dar' cu totulu altu-mentrea, de cătu cumu va vorbi despre capii moderni ai besericeii. Exemplulu loru nu-lu urmeza astă-di prelatii nostri, preferindu mai bene să joce după cumu le dicteza prin firulu electricu ingamfati de la putere, de cătu să scotia din gur'a mortiei pre cei nefericiti.

Sei Amice, că aici trebuie să-ti vorbescu puțin despre institutele romanesce de invetiamentu, că-ce la noi stau în strinsa legatura școl'a cu beserie'a, și capii besericeii dirigeza și pre cea de întâiu.

Școlile confesionale de la sate — să fiu numai dereptu — au începutu să progreseze, multumita institutelor pedagogice de la Blasiu și Sabiu, care dispunu de câte-va puteri. Invetiatorii de la sate șicunosc misiunea și se și nasuiescu bietii să si-o implenesca din toate puterile. Sala-

riulu loru înse atâtu e de miseru, cătu e posibilu să traiesca respectivii conformu pusetiunei loru. Caus'a acestu reu o afli mai întâiu în guvernulu celu despoticu, de unde nu se spezeza nece unu xr. pentru educatiunea poporulu romanu; e silitu bietulu țieraru să contribuesca, deca vré să invetie baiatulu a cetii, scrie și compută. În lini'a a două apoi suntu de vina inspectori nostri de școle, cari nu se intereseza de nemicu alt'a mai puțin, ca de aceste școli mane școle; școlu se traga numai școlu riu bunu, dara nu să fia și sinceri chemari loru; invetia adeca și acesti-a de superiori și apoi reulu se descarca în școlu totu numai pre spatele bietulu poporu, carele nu știe de cătu să fia sinceru în implenirea datorințelor.

Mai avemu apoi în Transilvani'a — după cum știe — trei gimnasii confesionale complete și unulu érași confesionalu de inferioru. Afara de unulu tote atarna în școlu tote de la beserie. Institutele aceste mane numai că școlu; și cumu s'ar și putea școlu altu ceva, candu da una parte invetiamentulu se concrede preotimii, carea trebuie să studieze mai multu de cătu școlarii, parte precepe materi'a, ce are să o propuna; de altă parte la de acei-a care abiă și-au virtutu școlu pre la universități, abiă unu apucatu să deschida opurile cele necesarie unu profesor; apoi cei ce suntu în stare să creșca tenerimea, acei-a șermanii au să suferă de la colegii cei alalti și de aici apoi și de la conducători multe neplăceri pentru școlu țieru loru. Aici se receră reforme generale, că-tu la din contra crudimea guvernulu actualu pote să ne des-oie mane poimane și de aceste isvore de viați'a.

Institutele teologice se afla totu în acelu stadiu, ca și cu cinci ani înainte de astă. Nu au încetatu nici astă-di monopolulu confesionalu primirea elevilor la teologia. De ca vane unulu cu 3 clase normale și prezenteza unu petitiune de la cutare comuna, că densulu numai pote să trebuie să fia preotulu acolo, omenii nostri se mlădiez, că-ce se temu să nu treca la unti seau mai raru la neunți poporeni respectivii. Mai adauge apoi și impregiurarea că unulu și altulu mai face și câte unu prezentu rev. seau illestratiiei sale și apoi canta numai la sinceritatea respectivulu facia de promovarea a republicii. Profesorulu trebuie să tracteze studiile teologice din punctu de vedere înaltu, că-ce se afla și gimnasisti absoluti în șfant'a teologia. Ah! ce tortura pre bietulu normalistu! Acestu-a să-ti lumineze apoi poporulu! Demnu de compatimire e și școlu acelu profesor, carele trebuie să bata toc'a la orechile surdiloru. Aici nu poti dice mai multu, de cătu „Quo usque tandem“ catra cei chemati, cari vedu că facu reu și nu voru să se abata de la acesta procedura periculoasă și demna de condamnare. Non sic itur ad astra! Deca noi în ale nostre nu voim să facom, ce trebuie facutu, atunci anevioa credu să nă avutu ochiu petrunditoriu postulu, candu a cutezatu se permită cordelorु lirei sale tonulu farmecatoriu „venitoriu de auru Romanimea are etc.“

Observatiunile aceste, mai multu generale de cătu speciale — după cum ti-am fostu promis în scrisorea mea de mai înainte — credu, că voru fi în stare să-ti produca una icona viua despre situațiunea besericeii și a școlii, știendu că le vei compară și supleni prin cunoștințele tale de mai înainte. — Ti-asii fi scrisu mai specialu dara știe bene, că nomina sunt odiosa.

Sabesiu, 1 Septembrie 1875.

Sum convinsu, că astă-data scrisorea mea va fi spre bucuri'a tuturor binevoitoriloru luminării și progresării nostre.

Neobositulu zelulu alu romaniloru adeverati din comitetulu comunității besericesci d'acii a succesu a convinge poporulu despre neincunțuratu a instituire a unei școle confesionale romane, amesuratu tuturor cerințelor tempulu d'acuma.

În proporțiune cu puterile disponibile și cu variele pedece numeroase, zi-

